

УДК 336.7

М. А. Монастирський,**В. М. Вовк, д. екон. наук, проф.**

Львівський національний університет ім. Івана Франка, Україна

КРИПТОВАЛЮТНИЙ РИНОК ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ**M. Monastyrskyi,****V. Vovk, Dr., Prof.**

Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

CRYPTOCURRENCY MARKET AND ITS FEATURES

Науково-технічний прогрес все більше накладає свій відбиток на розвиток фінансової сфери. Наявність розвинутих валютного та фондового ринків вже давно стали необхідними атрибутами економічно розвинутих країн. Однак людство продовжує і надалі розвивати фінансову сферу і активно впроваджує в неї новітні наукові та технічні досягнення.

Феномен криптовалютного ринку став трендовою темою для наукових досліджень вчених Заходу та Сходу. Питання криптовалют широко досліджується на предмет їх інтеграції у традиційну фінансову модель, можливість їх використання в якості платіжного засобу на рівні з фіатними валютами.

Хоч криптовалюти і мають спільні риси зі звичайними електронними грошима, однак, все-таки, вони багато чим відрізняються. Якщо розглянути основні особливості криптовалют, то можна зрозуміти, що вони мають ряд відмінностей від традиційних грошей:

- виключно цифровий характер. На відміну від традиційних (фіатних) валют, криптовалюти не мають фізичної форми та існують лише у вигляді комп'ютерного коду;
- децентралізація. Блокчейн мережа тої чи іншої криптовалюти керується колективно «шахтарями», які згідно основного мережевого протоколу протоколу, здійснюють об'ємні математичні обчислення з ціллю перевірки, підтвердження транзакцій всередині мережі, подальший їх запис у реєстр та додаткову емісію монет;
- анонімність. Для використання криптовалюти, користувачеві не потрібно надавати системі особисті, а всі електронні гаманці є знеособлені;
- процес ціноутворення. Вартість криптовалют визначають такі фактори як витрати на її видобуток, попит та пропозиція;

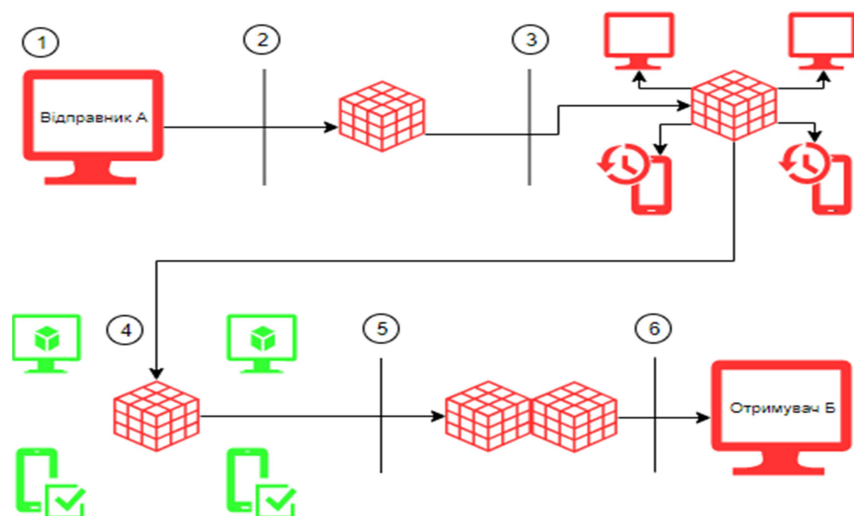

Рис. 1. Схема здійснення транзакції в мережі Blockchain

Джерело: [1]

Для того, щоб здійснити транзакцію в мережі Blockchain, необхідно мати дві речі: адресу гаманця одержувача, та приватний ключ. Після підтвердження транзакції, вона попадає в мережу у вигляді зашифрованого повідомлення шахтарям. Шахтарі проводять обчислення та розшифровку отриманого повідомлення. У разі успіху, дані про транзакцію записують у ланцюг блоків, де інформація про неї буде зберігатися без можливості редагування. Після цього, кошти, що були відправлені на гаманець, будуть на нього зараховані.

Блокчейн мережа зберігає дані про всі транзакції, які були коли-небудь в ній здійснені. Мережа забезпечує цілісність та незмінність цих даних. Видалити їх можна лише відключивши саму мережу і видаливши реєстр з комп'ютерів у всьому світі.

Особливість анонімності та неможливість перехоплення і підробки транзакцій стали ключовими причинами росту популярності Bitcoin та решти криптовалют. Людство визнало та прийняло цінність Bitcoin, що і поклало початок створенню як нового ринку так і цілої індустрії.

Структуру ринку криптовалюти складають різноманітні види криптовалют, та способи торгівлі на даному ринку. За такими ознаками можна виділити такі ринки: ринок Bitcoin та ринок альткоїнів, біржовий та позабіржовий ринки, спотовий та терміновий ринки криптовалют. Структуру ринку криптовалюти складають такі елементи:

- суб'єкти (учасники) ринку криптовалюти;
- різні види криптовалют, як об'єкт торгівлі;
- інформаційно-правова інфраструктура;
- організаційно-економічний механізм функціонування ринку криптовалюти.

Учасників криптовалютного ринку можна класифікувати за видом їх діяльності на ринку:

- суб'єкти, що здійснюють торгові операції на ринку криптовалют;
- суб'єкти, що забезпечують процеси обміну криптовалют та здійснюють за ними розрахунки;
- суб'єкти, що забезпечують обіг криптовалют.

Криптовалютний ринок виділяється на фоні інших ринків специфічністю свого товару. Криптовалюти характеризуються такими оборотними ознаками як ліквідність, ризиковість та прибутковість. За аналогією фондового, функціонування криптовалютного ринку здійснюється за допомогою організаційно-економічного механізму, який складається з первинного та вторинного ринку.

Первинний ринок об'єднує такі два процеси як випуск криптовалют та їх первинне розміщення серед інвесторів, що означає процес придбання криптовалют їхніми першими власниками. Розробники криптовалют таким способом залучають первинні інвестиції у свої проекти.

Первинне розміщення криптовалют може проводитися в наступних формах:

- ICO (з англ. Initial Coin Offering);
- IEO (з англ. Initial Exchange Offering);
- STO (з англ. Security Token Offering);

Фінансові регулятори SEC (США) і FINMA (Швейцарія) запропонували наступну класифікацію емітованих токенів:

- payment tokens - токени для оплати послуг платформи, тобто вони розглядаються, як валюта всередині стартапу, що дозволяє отримувати якийсь продукт, пропонуваній розробниками;
- utility tokens - токени корисності, які необхідні для отримання доступу до додаткових опцій платформи, тобто є допоміжними;
- security tokens - токени безпеки або токенизовані цінні папери.

На вторинному ринку вже відбувається оборот криптовалют, що були продані на первинному ринку. Це означає, що на вторинному ринку вже здійснюються торгові операції між його учасниками – інвесторами, трейдерами. Вторинний ринок може бути біржовим та

позабіржовим. Біржовий ринок реалізується за допомогою спеціальних інститутів – централізованих та децентралізованих криптовалютних бірж. Позабіржовим ринком прийнято вважати той ринок, який функціонує без участі криптовалютних бірж, тобто напряду між інвесторами або через так звані р2р або ОТС платформи.

Біржа криптовалют являє собою науково, інформаційно і технічно організований ринок цифрових активів, що працює на основі таких принципів:

- реєстрації (лістингу) криптовалют;
- котирування криптовалют, тобто встановлення єдиних ринкових цін (курсів) покупки і продажу криптовалют і їх публікація для ознайомлення всіх зацікавлених осіб;
- гласності здійснюваних на біржі угод. Цьому сприяє єдиний торговий зал і час укладання угод, а також відкрита публікація інформації про здійснювані операції для широкого загалу;
- На відміну від біржового, позабіржовий ринок криптовалюти характеризується наступним рядом особливостей:
- великою кількістю і різноманітністю учасників ринку;
- відсутністю єдиного курсу для однієї і тієї ж криптовалюти;
- різним місцем і часом укладання угод;
- відсутністю єдиного центру, що організовує торгівлю і який виробляє її методологію.

Література:

1. В. Вовк, Перспективи впровадження технології blockchain у банківську систему України/ В. Вовк, М. Дацко, М. Монастирський // Збірник наукових праць «Формування ринкової економіки в Україні». Випуск 38. – 2017. - Львівський національний університет імені Івана Франка. – С. 21 – 27.
2. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.cmcmarkets.com/en/learn-cryptocurrencies/what-are-cryptocurrencies>
3. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.toptal.com/finance/market-research-analysts/cryptocurrency-market>
4. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://medium.com/coinmonks/basic-features-of-cryptocurrency-trading-a6c6938c527d>
5. Електронний ресурс. Режим доступу: https://eurekaalert.org/pub_releases/2020-07/lu-wat072720.php